

YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARINDAN LİSANSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ

** Özlem Dögerlioğlu Işıksungur'un Gas&Power Dergisi için yazdığı köşe yazısı

Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin kullanımı ve verimliliğin artırılması açısından önem taşıyan “**lisansız elektrik üretimi**”, kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendi elektriğini üretmesine olanak tanıyan yeni özgün bir sistem yaratmıştır.

Böylece, fabrika sahibi bir abone fabrikasının bahçesine rüzgar türbini kurmak ya da başka bir abone çatısına güneş enerjisi paneli yerleştirmek suretiyle kendi elektriğini kendi üretme imkânına sahip olmakta, (fizibilite, yatırım ve işletme maliyetleri gözardı edilecek olursa) düzenli olarak ödemek zorunda kaldığı fatura maliyetlerini azaltabilme, hatta mevzuatta öngörülen şartlar çerçevesinde tüketimden fazla ürettiği elektriği sisteme verme imkanına sahip olmaktadır.

Kalkınma Ajanlarının açmış olduğu Destek programları çerçevesinde kurulmak istenilen tesis için mali destek alabilmek bile mümkündür. Örneğin İzmir Kalkınma Ajansı, “**Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri Mali Destek Programı**” çerçevesinde 1 Mart 2013’e kadar başvuruları kabul etmektedir.

Hukukumuzda, ikincil mevzuat çerçevesinde “**Elektrik Piyasasında Lisansız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik**” ve “**Elektrik Piyasasında Lisansız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ**”de ele alınan yenilenebilir kaynaklardan “**lisansız üretim**” genel hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir:

Neden lisansız üretim?

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kurulu gücü azami 500 kW olan üretim tesisi kuran gerçek ve tüzel kişiler, şirket kurma ve lisans alma yükümlülüğünden muaftır. Dolayısıyla, bu sistemde lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğü olmaksızın, gerçek veya tüzel kişi ayırımı yapılmaksızın herkes, elektrik aboneliği olmak şartıyla kendi elektriğini üretebilme imkanına sahiptir. Lisanslı üretimle karşılaştırıldığında formaliteler bir ölçüde azalmış durumdadır. Yine, rüzgar ve güneş enerjisine dayalı lisansız üretim tesisi planlandığında lisanslı üretimden farklı olarak mevzuatta aranan ölçüm zorunluluğu yoktur. Tüketimlerin birleştirilmesi mümkündür.

Birden çok gerçek ya da tüzel kişi aynı abone grubunda olmak kaydıyla tüketimlerini birleştirip tek bir üretim tesisi kurabilirler. Başka bir ifadeyle projeyi finanse etme kabiliyeti olmayan kişilerin bir araya gelerek ortaklık yoluyla üretim tesisi kurabilmeleri ve elektrik üretebilmeleri mümkün hale gelmektedir. Dikkat edilmesi gereken husus, üretim ve tüketim tesislerinin aynı dağıtım bölgesi içinde olması zorunludur. Ancak, üretim tesisi ile tüketim tesisi aynı yerde olmak zorunda değildir. Dolayısıyla kişiler, “**üretim tesisi ile aynı yerde bulunan tüketim tesisinde**” tüketemedikleri enerji miktarını uhdelerindeki, “**üretim tesisi ile aynı yerde bulunmayan tüketim tesisinde**” ya da tesislerinde tüketebilme imkanına sahiptir. Bu sistemde ayrıca, kişiler kendi tüketimlerini karşılamak ve tükettikleri elektrik maliyetlerini azaltmak yanında, fazla üretim miktarını sisteme verme imkanına ve lisanslı üretimde sağlanan bazı teşviklerden yararlanma imkanına sahiptir. Kaldı ki bu sistem, maliyetleri azalmak suretiyle kişilerin ürettikleri asıl emtia bakımından daha rekabetçi pozisyona gelmelerini sağlamaktadır. Elektrik fiyatlarındaki olası artışlar dikkate alındığında, lisansız elektrik üretiminde asıl fayda, ihtiyaç fazlası elektriği sisteme vermektir değil, kendi enerji ihtiyacını karşılayabilme imkanından dolayı oluşmaktadır. Dolayısıyla bu alana yatırım yaparken, öncelikli amacın kendi elektrik ihtiyacını karşılayacak elektrik üretmek olduğu unutulmamalı ve yatırım planı bu çerçevede yapılmalıdır.

Kimler lisansız elektrik üretebilir?

Gerçek veya tüzel kişi ayırımı yapılmaksızın elektrik aboneliği olan herkes, şirket kurma, lisans alma mecburiyeti olmaksızın, elektrik üretim tesisi kurmak suretiyle elektrik üretebilmektedir.

Bununla birlikte gezici ve geçici aboneler üretim tesisi kuramaz. Tüketim tesisinin var olması ve çalışıyor olması da gereklidir. Bununla birlikte gerçek ya da tüzel kişi olmayan aboneler örneğin apartman yönetimi lisanssız elektrik üretim tesisi kuramaz.

Yenilenebilir Kaynaklar

Mevzutta hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyokütleden elde edilen gaz (çöpgaz dahil), dalga, akıntı enerjisi ve gel-git gibi fosil olmayan enerji kaynakları yenilenebilir kaynak olarak kabul edilmiş olup, bu kaynaklardan yararlanarak lisanssız olarak elektrik üretilebilir.

Kapasite Sınırı

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri azami 500 kW gücünde kurulabilir ve her bir tüketim tesisi için bir adet yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kurulması esastır. Ancak dağıtım sisteminde yeterli kapasite bulunması halinde bir tüketim tesisi için birden fazla yenilenebilir enerji kaynağına dayalı üretim tesisi ya da tesisleri kurulmasına izin verilebilir. Bu tesislerin toplam kurulu gücü 500kW'dan büyük olamaz. Her bir tüketim tesisi için kurulabilecek yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisinin veya tesislerinin toplam kurulu gücü 500 kW'tan fazla olamaz.

Lisanssız üretim için nereye başvurmalı?

Lisanssız üretim için başvurular, hidrolik kaynaklara dayalı üretim tesisi için İl Özel İdarelerine, diğer tesisler için ilgili dağıtım şirketine yapılacaktır. EPDK tarafından 2013 yılı için başvuru bedeli 273 TL olarak tespit edilmiştir.

Teşvikler

Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kuran kişiler, tükettikleri enerjiyi eş zamanlı olarak üretme imkanına sahip olup, ihtiyaç fazlası elektriği YEKDEM mekanizmasına satabilmektedir. Ancak, ikili anlaşmalarla üçüncü kişilere satış imkanı yoktur. Elektriğin gerçek kişi veya tüzel kişi tarafından üretilmesi farklılık arz etmemektedir. Abonelik yeterlidir ve satış kısıtı yoktur. Kişilere ihtiyaç fazlası olarak sisteme verdikleri birim kWh başına YEK Kanununa ekli Cetvel I'de kaynak bazında belirlenen teşvik bedeli karşılığı destek ödemesi yapılacaktır. Destek ödemesi 10 yıl süreyle sınırlıdır. 10 yıl sonrasındaki durum ise şu an için belirsizdir. Ayrıca, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı lisanssız elektrik üretim tesisleri, YEK Kanununa ekli II sayılı Cetvelde öngörülen yerli aksam destek bedeli ödemesinden tesisin işletmeye girdiği tarihten itibaren 5 yıl süreyle yararlanabilir. Kısacası, bu sistemle hem ihtiyaç fazlası enerjiden kar elde edebilir hem de yerli aksam destek bedeli sayesinde kurulum maliyetleri indirgenabilir.

Lisanssız elektrik üretimi tesisleri için tesisin kurulacağı yerin, ilgili mevzuatına göre edinilmesi gerektiği unutulmamalıdır; yani ilgisine göre orman mevzuatı, mera mevzuatı, milli

emlak mevzuatı çerçevesinde izin alınması gereklidir. Lisanssız üretim tesisleri kurulması için Kurumca (EPDK) kamulaştırma yapılamamaktadır.

Özetle, elektriğin tüketildiği noktada üretilmesine olanak sağlaması sayesinde kayıp ve kaçakların azaltılmasına, kendi elektriğini üreten işletmelerin uluslararası rekabet ortamında güç kazanmasına, enerjide dışa bağımlılığın azalmasına olanak sağlayacak olan lisanssız elektrik üretimi yeni fırsatlar sunmaktadır. Lisans alma ve şirket kurma gibi zorunlulukların olmaması süreç için ciddi kolaylıklar sağlamaktır. Nitekim, yapılan başvuruların kısa süre içerisinde artış göstermesi bunun en belirgin kanıtı olarak değerlendirilebilir. Planlandığı gibi, kapasite kısıtının 1 megawata çıkarılmasıyla birlikte, yenilenebilir, enerji üretimindeki payı biraz daha artacak hem de yatırımcıların ilgisini daha da çeken bir pazar haline dönüşecektir.